

Kriz ve Zenginliklerin Bölüşümü

Michel Husson, *l'Humanité* Mart 2010. <http://hussonet.free.fr/reparcri.pdf>

Türkçesi: Osman S. Binatlı

Zenginliklerin bölüşümü krizin en can alıcı noktasını oluşturuyor. Ücretlilere düşen payın neredeyse evrensel gerilemesi krizin temel nedenlerinden biridir: finansal balonu beslemiş olan gerçekte ücretliler aleyhine elde edilen gelirlerdir. O halde, bütün mesele bu durumda herhangi bir değişikliğe gidilip gidilmediğini bilebilmektir.

Oysa “düzenleme” yapıyormuş gibi yapmalar bir yana her şey hükümetlerin ve patronların kafasında kriz öncesi hale geri dönmekten, kısaca *business as usual*’a dönmekten başka bir düşünce olmadığını gösteriyor. Bu, sermayenin bakış açısının mantığıdır fakat aynı zamanda da bir çıkmazdır, çünkü aynı nedenlerin aynı sonuçları yaratması kuvvetle muhtemeldir, yani yeni bir resesyon riski vardır.

Bu çıkmazdan kurtulmak için şu andaki “krizden çıkış” politikalarına yön veren iki dogmayı tartışma konusu yapmak gerekir. Birinci dogma: rekabet edebilirlik, hissedarları ürkütmeden, yani ücretler üzerinde baskı uygulayarak yeniden tesis edilmelidir. İkinci dogma: bütçe açığını vergi gelirlerini arttırmadan, yani sosyal harcamaları azaltarak ortadan kaldırmak gerekir.

CAC 40’da [Paris Borsasında kote en fazla işlem gören ilk yüz şirket arasında ekonominin farklı sektörlerini temsil yeteneğinde kırk şirketin borsa rayiçlerini baz alan endeks] yer alan büyük gruplar birinci ilkeye harfi harfine riayet ettiler: kârları kriz yüzünden azaldığı halde en az kriz öncesindeki kadar temettü dağıttılar. Dolayısıyla kriz tarafından törpülen kâr marjlarını eski haline getirmek için toplam ücretlerle oynamak gerekecek: temettülere dokunmak yok! Gelecek haftalarda ve aylarda (işsizlikte azalmayı ilan eden Sarkozy’nin ifadesini kullanacak olursak) şirketler “eleman fazlaları”ndan kurtulmaya, ücretleri dondurmaya ve sınaî yatırımların ülke dışına göçünü yoğunlaştırmaya çalışacaklar. Ücrete ilişkin talepleri baskılayan yüksek bir işsizlik oranı “sayesinde” kendilerini bunu yapabilecek güçte hissedecekler. Ve şiddetli bir rekabetin hüküm sürdüğü bir Avrupa bağlamında pazar payları kazanmanın zorunluluğu bahanesine sığınacaklar.

İkinci ilke (bütçe açıklarını azaltmak için sosyal harcamalarda kısıntıya gitmek) yine burada da Avrupa yönelimlerine ilişkin bir fikir veren Yunanistan laboratuvarında örnekleniyor. Yunan kemer sıkma planı (ve yanısıra Avrupa’daki diğer benzerleri) gerçekleştirilmekte olanı önceden haber veriyor. Aslında tek tartışma işin takvimine ilişkin: hükümetler ikircikli toparlanmayı başarısızlığa uğratabilecek ve yeni bir resesyona yol açabilecek aşırı sert bir frenleme riskinin farkındalar. Ama hedefler açık seçik belirlenmiş durumda: en başta sağlık harcamaları, emeklilikler ve kamu kesimi çalışan sayısı.

Bir araya gelen bu iki ilke ücrette kemer sıkma ile bütçede kemer sıkmanın kısıracındaki emekçilerin yaşam düzeylerini çökertiyor. Bu olsa olsa krizin etkilerini daha da ağırlaştırıp, ücretli yoksulluğunu ve işsizliği yaygınlaştırabilir 1. Tek alternatif zenginliklerin bölüşümü üzerinde her iki uçta da ağırlık koymak. Şirketler cenahında ücretlerin payı tarihsel olarak düşük bir seviyede. Bu payı, şöyle bir bakıldığında

sözelimi ne yatırım ne de rekabet edebilirlik üzerinde bir baskı oluşturacak olan temettülerin payının düşürölmesiyle yükseltmek “gayri-iktisadi” olmayacaktır. Bütçe cenahında, açığın ortadan kaldırılmasının yolunun ayrıcalıklılara sağlanan çok sayıda vergi avantajını yeniden gözden geçirecek bir reformdan geçmesi gerekecektir. Vergilerin bu şekilde arttırılması esasen büyük bölümü tüketime gitmeyip tasarruf edilen gelirleri hedefleyeceği için olumsuz bir etki yaratmayacaktır.

Bu, hem faaliyete hem de sosyal adalete aynı anda destek veren yegâne yönelimdir. Finansal gelirlerin şişkinliğini almak ve bu gelirleri vergilendirmek krize yol açan sapmaların bizatihi kökeniyle savaşmaya imkân tanıyacaktır. Bunu yapmak için bizi inandırmak istediklerinden çok daha fazla manevra alanı vardır. Sadece birkaç rakam vermek gerekirse, finans-dışı şirketlerin ödediği net temettüler 2008’de toplam ücretlerinin %13’üne, vergi istisnaları ve yasaların açıklarından yararlanarak sağlanan vergi avantajları vergi kaynaklarının %27’sine yani GSYİH’nın %3,8’ine tekabül etmekteydi 2.

Öyleyse, zenginliklerin bölüşümünde böylesi bir yön değiştirmeye karşı çıkan salt iktisadi argümanlar gerçek anlamda bir dayanaktan yoksundur. Gerçeklik çok daha basittir: finans kesiminin imtiyazlı üyeleri sahip oldukları ayrıcalıklardan vazgeçmeye hiçbir şekilde niyetli değildir. Bunların tek projeleri sistemi yeniden geçmişte kendi çıkarlarına işlemiş olduğu şekilde çalışır hale getirmektir. Bu başlangıç noktasına geri dönüşün yolu, nüfusun büyük bir çoğunluğunun yaşam koşullarında bir kötüleşmeden ve aslında geçmişteki hatalara tekrar sürüklenmemek için kesinlikle şart olan zenginliklerin başka türlü bir paylaşımının reddinden geçse bile bunu yapmakta ısrarlıdırlar. Ekonomik ve finansal kriz işte bu nedenle sürmek ve toplumsal ve siyasi krize dönüşmek zorundadır.

1. Bkz. OFCE’nin, *Impact de la crise sur la pauvreté* [Krizin Yoksulluk Üzerindeki Etkisi] başlıklı raporu, aynı şekilde bkz. Groupe Alpha’nın *Crise et pauvreté* [Kriz ve Yoksulluk] anketi.
2. Vergi istisnaları ve kaçakları üzerine Parlamento raporu. On-line referanslar için: <http://hussonet.free.fr/salrev.htm>